

Handläggare
Anna Forsström
08-50825085
Johanna Strauss
08-50825262**Till**
Socialnämnden
2022-12-14

Handläggning av barnärenden 0-12 år

Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas rapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till berörda stadsdelsnämnder
3. Socialnämnden överlämnar rapporten till övriga stadsdelsnämnder för kännedom

Veronica Wolgast Carstorp
T.f. förvaltningschefMaria Karlsson
T.f. avdelningschef

Sammanfattning

Granskningen avser handläggningen av barn 0-12 år och omfattar stadsdelsförvaltningarna Farsta, Hägersten-Älvsjö, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Södermalm och Östermalm. Sammanlagt granskades 120 slumpvis utvalda ärenden, 20 per stadsdelsförvaltning. Granskningen visar bland annat att barn i hög grad gjordes delaktiga i och med att de gavs möjlighet att uttrycka sin åsikt om det utredningen gällde. Längre fram i processen mattades dock barnets delaktighet av, vilket är ett tydligt utvecklingsområde. Det framkom också att barnets skolsituation uppmärksammades i hög grad och att intern samverkan fanns i en majoritet av ärendena där familjen hade flera kontakter inom socialtjänsten. Ett viktigt utvecklingsområde som granskningen visar är att några ärenden vid varje stadsdelsförvaltning brast vad gäller motivationsarbete och att fullt ut använda de möjligheter som finns för att säkerställa att barnet får stöd och skydd, även i fall då vårdnadshavarna inte är motiverade till att ta emot hjälp.

Bakgrund

Aktuellt granskningstema valdes ut då Inspektionen för vård och omsorg (IVO) återkommande belyser brister i den sociala barnvården.¹ Granskningens syfte är att se över hur handläggningen överensstämmer med lagstiftningens intentioner samt om olika stadsdelsförvaltningar tillämpar lagstiftningen på ett likställt sätt.

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet
- Effektivitet

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 7 december 2022. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 8 december 2022.

Ärendet

Granskningen avser handläggning av barn 0-12 år och omfattar stadsdelsförvaltningarna Farsta, Hägersten-Älvsjö, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Södermalm och Östermalm. De sammanfattande synpunkterna redovisas nedan utifrån de kvalitetsområden som ingår i Socialstyrelsens definition av god kvalitet.

Trygghet och säkerhet

I så gott som alla ärenden återfanns en utredning, förhandsbedömningarna hade genomförts inom lagstadgad tid och relevanta skyddsbedömningar fanns i alla ärenden. Detta resultat är särskilt positivt mot bakgrund av att IVO i nationell tillsyn ofta sett brister i dessa hänseenden.² I materialet återfanns ärenden med omfattande utrednings- och nätverksarbete, med tydligt motivationsarbete i syfte att säkerställa skydd för barnet. I de flesta

¹ Inspektionen för Vård och Omsorg (2021) Vad har IVO sett 2020

² Inspektionen för Vård och Omsorg (2020) Sociala barn- och ungdomsvården - Slutredovisning av uppdrag att genomföra analyser av tillsynens resultat inom den sociala barn- och ungdomsvården S2019/01922/FST

ärenden motsvarade i stort socialtjänstens utredning och insats den oro som inkommit. I några ärenden dock, jämnt fördelat vid samtliga stadsdelsförvaltningar, framkom allvarlig oro som tydligt indikerade behov av insatser till stöd och skydd för barnet. Då vårdnadshavaren tackade nej till insats avslutades dock ärendena och det gick inte att utläsa att socialtjänsten arbetade motiverande för att förmå vårdnadshavarna att ta emot hjälp eller utnyttjade de möjligheter som finns inom ramen för myndighetsutövningen.

Självbestämmande och integritet

I merparten av det granskade materialet gjordes barn delaktiga i början av processen och gavs möjlighet att uttrycka sin åsikt om det utredningen gällde. Detta är en tydlig förbättring jämfört med tidigare granskningar.³ Längre fram i processen mattades barnets inflytande tydligt av; få barn gavs inflytande avseende eventuell insats eller återkoppling avseende utredningens resultat. Få barn var med vid insatsens uppföljning men av de som medverkade fick samtliga frågan om dess effekt. Så gott som alla enheter uppgav i intervjuerna att den höga arbetsbelastningen innebär att barns delaktighet och inflytande inte kan tillvaratas genom hela processen.

Kunskapsbaserad verksamhet

Vid Hägersten-Älvsjö, Östermalm och Skarpnäck hade underlag från instrumentet Freda använts som underlag i barnets utredning vilket är ett bra sätt att tydliggöra hur eventuellt våld ser ut i barnets uppväxtmiljö.

Barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning var tydligt överrepresenterade i det granskade materialet. Mot bakgrund av detta finns starka skäl att systematiskt prioritera kunskap, bemötande och anpassningar kopplade specifikt till verksamheten såväl i myndighetsutövningen som vid utförarsidan. Om insatser inte görs tillgängliga och behoven tolkas fel av socialtjänsten riskerar den enskilde allvarliga konsekvenser, därtill kommer att insatser som inte träffar rätt sannolikt inte heller är effektiva kostnadsmässigt.

Helhetssyn och samordning

Barnets situation i skolan är en viktig faktor att väga in i bedömningen kring risk- och skyddsfaktorer då en fullgjord skolgång är bland de viktigaste skyddsfaktorerna.⁴ Utifrån granskningens resultat konstateras att skolsituationen uppmärksammades i en majoritet av ärendena men att underlaget

³ Socialförvaltningen (2017) Barn som har upplevt våld – Socialtjänstenspektörernas kvalitetsgranskning

⁴ <https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/skola-och-elevhalsa/>

endast togs med i hälften av utredningarnas analysdel, som en risk- eller skyddsfaktor. Stödbehov kopplat till skolsituationen bör likaså i högre grad vägas in i uppdrag till utföraren och specifikt följas upp vid uppföljning av insats.

Effektivitet och tillgänglighet

Cirka hälften av barnen i aktuell granskning hade blivit utredda tidigare och endast 30 procent av de tidigare utredningarna hade utmynnat i insats. Resultaten från de stadsdelsförvaltningar som arbetar med Intensiv Utredning i Hemmiljö (IHU) blir intressanta att följa. Utredningsformens syfte är att nå barn som det finns hög oro för och som varit aktuella förut, och IHU-processen innebär att relationen och alliansskapande blir en tydligare del av utredningsprocessen.

Jämställdhetsanalys

Granskningen har haft ett jämställdhetsperspektiv genom att samtliga variabler har granskats uppdelat på kön, för att på så sätt kunna hitta eventuella omotiverade skillnader mellan flickor och pojkar. I staden inkommer generellt fler orosanmälningar gällande pojkar än flickor⁵. I granskningen ingick ärenden med hälften flickor och hälften pojkar. Granskningen visade inga påtagliga skillnader utifrån kön gällande handläggningen. Den enda tydliga skillnaden mellan könen i materialet var att pojkar i betydligt högre grad än flickor hade en NPF-diagnos. Resultatet överensstämmer därmed med befintlig kunskap om att autismspektrumtillstånd är vanligare hos pojkar samt att fler pojkar än flickor får ADHD-diagnos i barndomen.⁶

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning avseende handläggningen av barnärenden 0-12 år i stadsdelsförvaltningarna Farsta, Hägersten-Älvsjö, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Södermalm och Östermalm. Vidare att rapporten överlämnas till berörda stadsdelsnämnder och att rapporten även överlämnas till övriga stadsdelsnämnder för kännedom.

Bilaga

1. Kvalitetsgranskning handläggning av barnärenden 0-12 år.

⁵ Socialförvaltningen (2022) Socialtjänstrapport 2021

⁶ www.kunskapsguiden.se